RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

RIKOKSEN UHRI RIKOSPROSESSISSA

Rikosuhripäivystyksen oppaita ● 7 (Päivitetty 25.6.2026) RIKUn esitteet ja oppaat: riku.fi/oppaat

RIKOSILMOITUS

Rikoksen uhri, poliisi tai kuka tahansa voi tehdä rikosilmoituksen. Sen voi tehdä millä tahansa poliisiasemalla tai sähköisesti: **poliisi.fi**. Ilmoitus on hyvä tehdä nopeasti tapahtuneen jälkeen, jotta rikos on helpompi selvittää.

Poliisi kysyy vaatiiko uhri rikoksesta epäillylle rangaistusta. Jos uhri ei vaadi rangaistusta, asian käsittely asianomistajarikoksissa päättyy. Virallisen syytteen alaisissa rikoksissa poliisi voi tutkia ja syyttäjä syyttää rikoksesta epäiltyä, vaikka uhri ei vaadi rangaistusta. Joissakin lievemmissä tapauksissa poliisi kysyy suostuuko uhri, että rikoksesta epäillylle määrätään sakot ilman oikeudenkäyntiä.

Tehdystä rikosilmoituksesta saa kirjallisen vahvistuksen. Poliisi päättää esitutkinnan aloittamisesta ilmoituksen perusteella.

Rikoksen uhrilla on oikeus
- jättää rikosilmoitus ymmärtämällään kielellä
- oleellisten asiakirjojen käännöksiin
- tulkkaukseen poliisin kuulusteluissa ja oikeudenkäynnissä

OIKEUDENKÄYNTIAVUSTAJA huolehtii uhrin oikeusturvasta, esimerkiksi vahingonkorvausvaatimusten esittämisestä.

Uhri voi esittää tarkkaan eritellyt ja perustellut **VAHINGONKORVAUSVAATIMUKSET** jo poliisin esitutkinnassa, kuitenkin viimeistään oikeudenkäynnissä.

POLIISIN ESITUTKINTA

Esitutkinnassa selvitetään tapahtuman osapuolet, todisteet, mitä on tapahtunut ja mitä vahinkoa on aiheutunut. Osapuolet kuulustellaan erikseen. Kuulustelu tapahtuu poliisiasemalla tai joissain tapauksessa myös puhelimitse.

Poliisi voi lopettaa tai keskeyttää esitutkinnan, jos rikoksesta tai sen tekijästä ei ole näyttöä, rikosta pidetään kokonaistaloudellisesti arvioituna vähäisenä, osapuolet ovat sopineet asian tai muusta lakiin perustuvasta syystä. Asia voidaan tarvittaessa ottaa uudelleen käsittelyyn.

Poliisi kokoaa materiaalista esitutkintapöytäkirjan, joka toimitetaan syyttäjälle syyteharkintaan. Rikoksen asianosaisilla on oikeus saada pyynnöstä maksutta kopio esitutkintapöytäkirjasta.

SYYTTÄJÄN SYYTEHARKINTA

Syyttäjä arvioi, onko rikoksesta ja rikokseen syyllistyneestä riittävästi näyttöä ja onko rikos sellainen, että siitä on nostettava syyte. Jos syyttäjä nostaa syytteen, asia etenee käräjäoikeuteen joko kirjallisena menettelynä tai suullisena oikeudenkäyntinä. Kirjalliseen menettelyyn tarvitaan uhrin suostumus ja rikoksen tekijän tulee myöntää teko.

Mikäli syyttäjä tekee päätöksen jättää syyttämättä, on uhrilla toissijainen syyteoikeus. Tämän käyttämiseen uhri tarvitsee lainopillisen avustajan ja arvion kuluriskistä.

KÄRÄJÄOIKEUDEN SUULLINEN KÄSITTELY

Kun uhri saa kutsun oikeudenkäyntiin, mukana tulee vastaanottotodistus, joka on palautettava täytettynä käräjäoikeuteen. Lisäksi mukana on pyyntö ilmoittaa vahingonkorvausvaatimukset käräjäoikeudelle ennen oikeudenkäyntiä. Kutsusta myös ilmenee onko paikalle saavuttava henkilökohtaisesti. Joissakin tilanteissa uhria voidaan kuulla myös videoyhteydellä. Oikeudenkäynti järjestetään paikkakunnalla, jolla rikos on tapahtunut. Uhri on oikeutettu päivärahaan, matkakorvauksiin sekä mahdolliseen ansionmenetykseen oikeudenkäynnin ajalta.

Oikeudenkäynnissä kuullaan tapahtuman osapuolia ja todistajia sekä esitetään rangaistus- ja vahingonkorvausvaatimukset. Oikeudessa voidaan tuomita vain syytetty henkilö ja vain teosta, josta syyte on nostettu. Oikeudenkäynnit ovat julkisia, ellei tuomari päätä, että asia käsitellään 'suljetuin ovin'.

SOVITTELU tarjoaa osapuolille mahdollisuuden keskustella rikostapahtumasta esimerkiksi vapaaehtoisten sovittelijoiden johdolla ja sopia rikosvahinkojen korvaamisesta. Osapuolet voivat hakeutua halutessaan sovitteluun. Sovittelu on maksutonta ja edellyttää molempien osapuolten suostumusta. Sovintoon perustuen oikeudenkäynti voidaan välttää kokonaan tai sovittelusopimus voidaan ottaa huomioon tuomion määräämisessä.

TUOMIO JA MUUTOKSENHAKU

Päätös tulee joko heti tai muutaman viikon kuluessa. Tuomiosta voi valittaa määräajassa hovioikeuteen. Joissain tapauksissa tarvitaan jatkokäsittelylupa. Hovioikeuden käsittely on samankaltainen kuin käräjäoikeuden. Kun uhrin kertomus on käräjäoikeudessa tallennettu videolle, voi olla, ettei häntä tarvitse kuulla enää uudelleen mahdollisessa hovioikeuden käsittelyssä. Korkeimpaan oikeuteen tarvitaan aina valituslupa.

VAHINGONKORVAUKSET

Oikeuden määräämä vahingonkorvaus on ulosottokelpoinen. Oikeudenkäyntiavustaja voi sopia uhrin puolesta korvausten maksamisesta rikoksen tekijän kanssa. Vahingonkorvauksia voi hakea suoraan Valtiokonttorilta, joka korvaa tiettyjä rikosvahinkoja.

UHRIN SUOJELEMINEN

- Jos uhri kokee uhkaa rikoksen tekijän taholta, hän voi hakea lähestymiskieltoa
- Poliisi keskustelee uhrin kanssa, ja arvioi tarvitaanko jotain erityisiä suojelutoimia esitutkinnan ja oikeudenkäynnin aikana
- Tietyissä vakavissa rikoksissa uhrilla on oikeus saada tieto vangin vapautumisesta, kunhan esittää pyynnön tiedon saamisesta poliisille tai syyttäjälle viimeistään tuomioistuinkäsittelyssä.

PYYDÄ APUA.

Voit kysyä RIKUsta tukihenkilöä, joka tukee rikosprosessin eri vaiheissa. Voimme olla mukana rikosilmoituksen teossa, kuulusteluissa, oikeudenkäyntiavustajan luona, sovittelussa ja oikeudenkäynnissä.

Autamme muun muassa:

- rikosprosessiin liittyvien tunteiden käsittelyssä
- erityisjärjestelyiden selvittelyssä, jos et esimerkiksi halua kohdata rikoksesta syytettyä oikeudessa
- oikeudenkäyntiavustajan hankinnassa ja mahdollisten kustannusten selvittämisessä
- sovitteluneuvotteluihin valmistautumisessa
- vahingonkorvausten ulosottoasioissa ja Valtiokonttorin hakemuksen täyttämisessä

riku.fi

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS 116 006

Juristin puhelinneuvonta 0800 161 177
RIKUchat (riku.fi/chat)

/rikosuhripaivystys

riku.fi

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

Toimintaa tukee:

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

RIKU palvelee maksuttomasti koko maassa – verkossa, puhelimessa, 6 aluetoimistossa ja yli 20 palvelupisteessä.

Kaikki palvelut ja yhteystiedot riku.fi

